

diabetes **liga**

www.diabetes.be

**AFDELING
MIDDEN-LIMBURG**

**Welkom op
diabetes@school
2019**

JESSA
ZIEKENHUIS

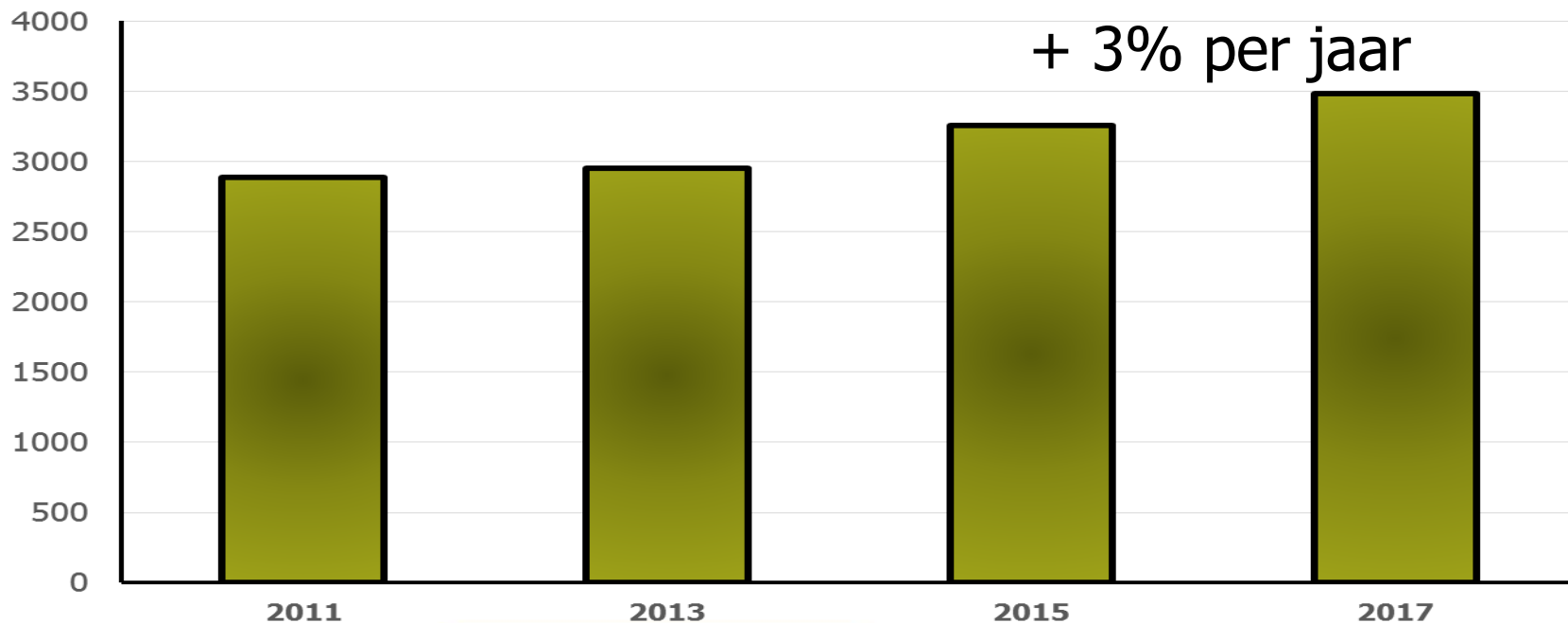
Het Jessa Kinder- en Jeugddiabetesteam

Diabetes.Kind@jessazh.be

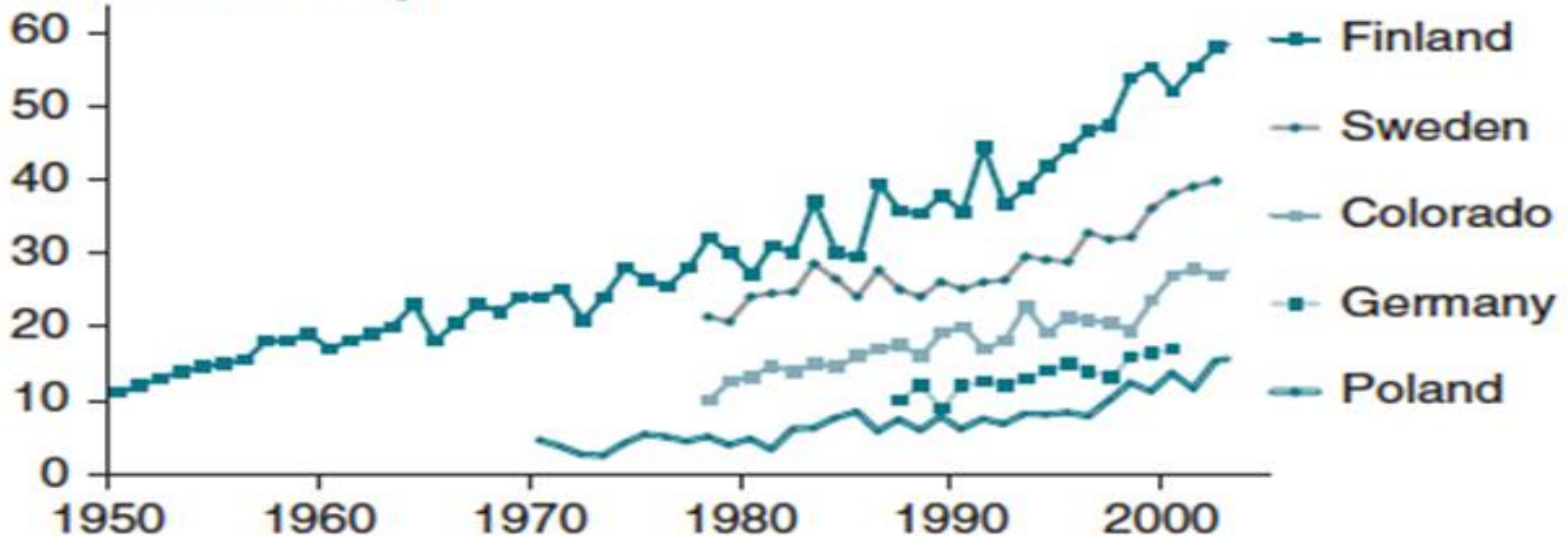
Diabetes mellitus bij kinderen: voorkomen

Aantal kinderen (< 18 jaar) met diabetes mellitus

Diabetes mellitus bij kinderen: incidentie

Incidence /100,000/ yr
in children 0–14 yr

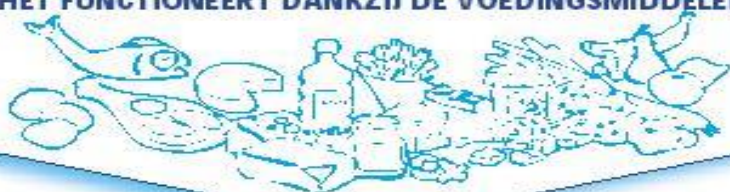

Diabetes mellitus bij kinderen en adolescenten

- Diabetes = veel urine produktie
- Mellitus = zoet
- Diabetes mellitus = veel zoete urine produktie
 - Suiker in de urine
 - Te veel suiker in het bloed
 - Voor de maaltijd : 70 – 130 mg/dl
 - Na de maaltijd : 90 – 180 mg/dl

HOE FUNCTIONEERT HET LICHAAM ?

HET FUNCTIONEERT DANKZIJ DE VOEDINGSMIDDELEN

DIE VERTEERD WORDEN (maag, darmstelsel)
OM DAN VIA DE BLOEDVATEN TE WORDEN OVERGEBRACHT

EN DE ENERGIE TE VERSCHAFFEN DIE NODIG IS OM TE KUNNEN

GROEIEN

BEWEGEN

ZICH
HERSTELLEN

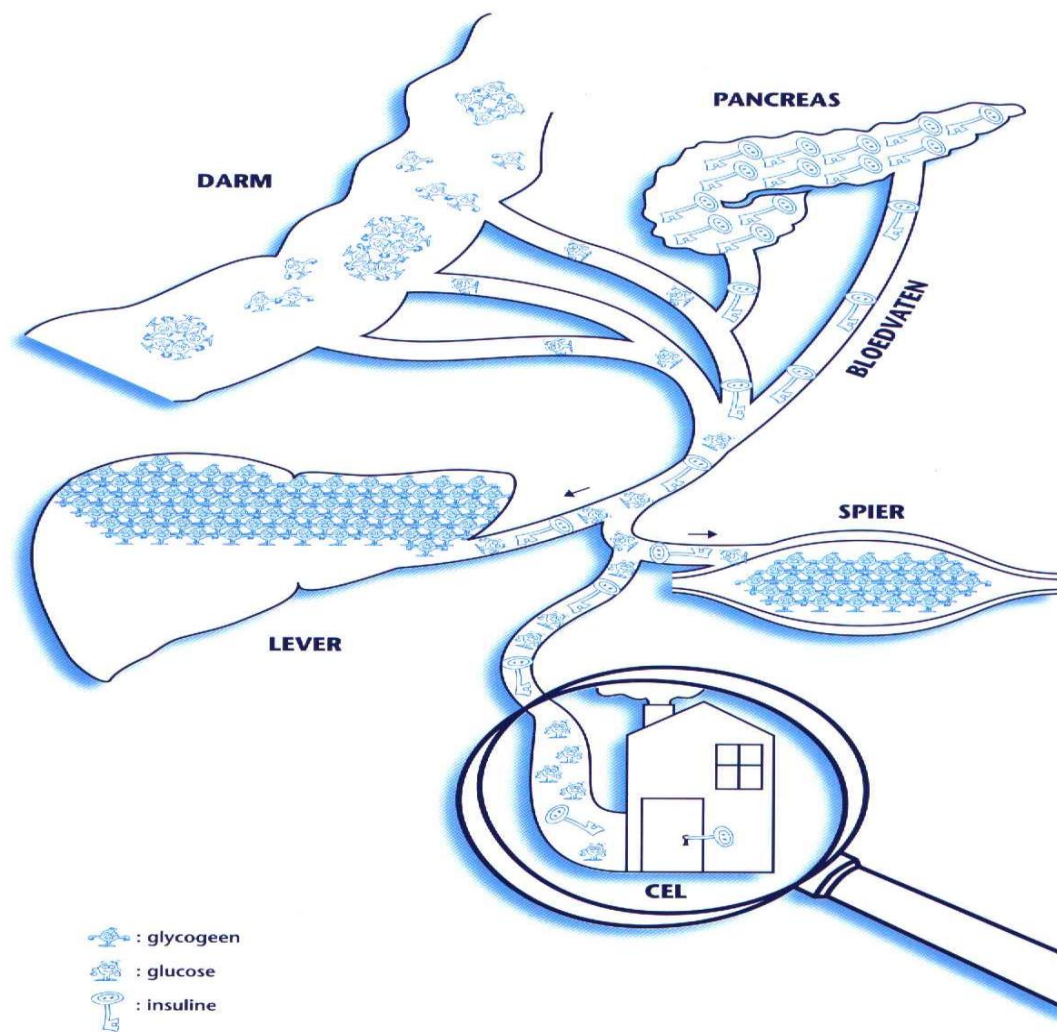

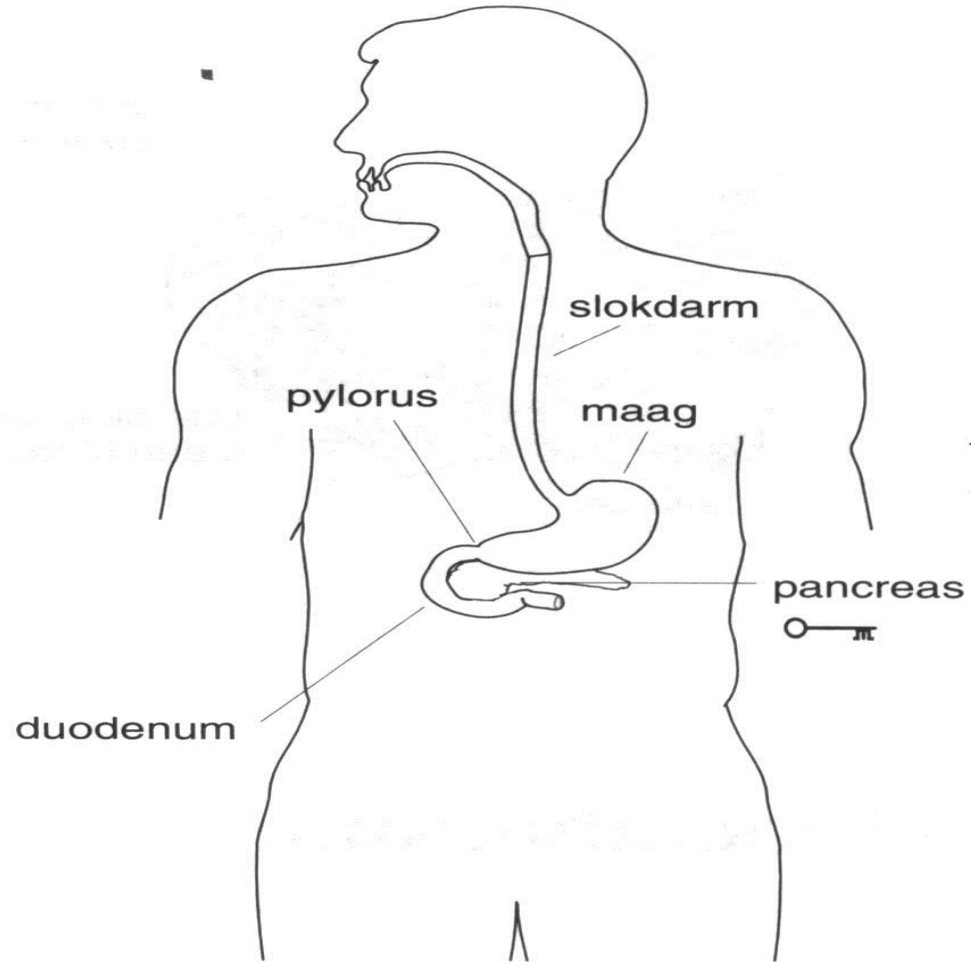
NADENKEN

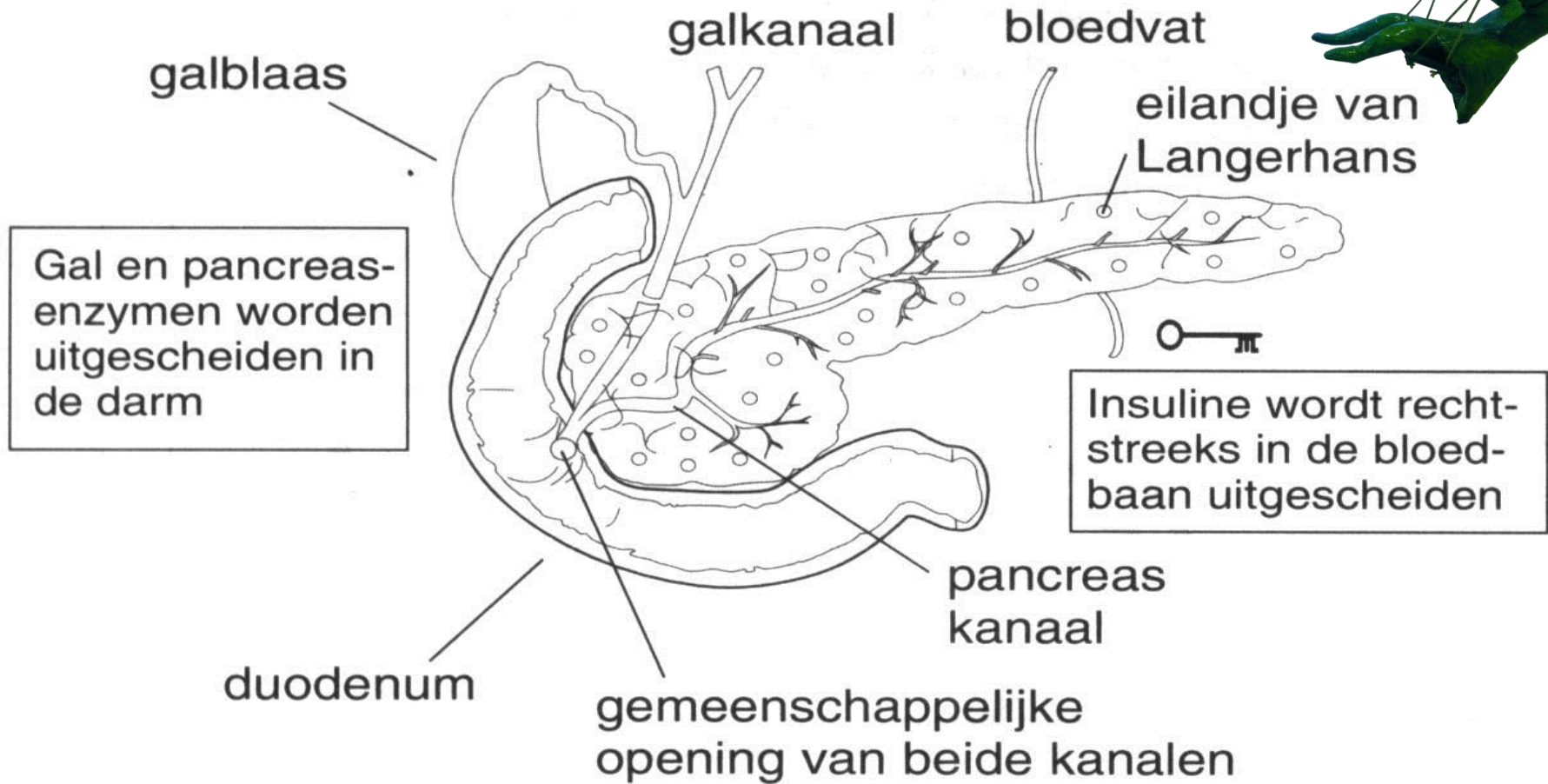

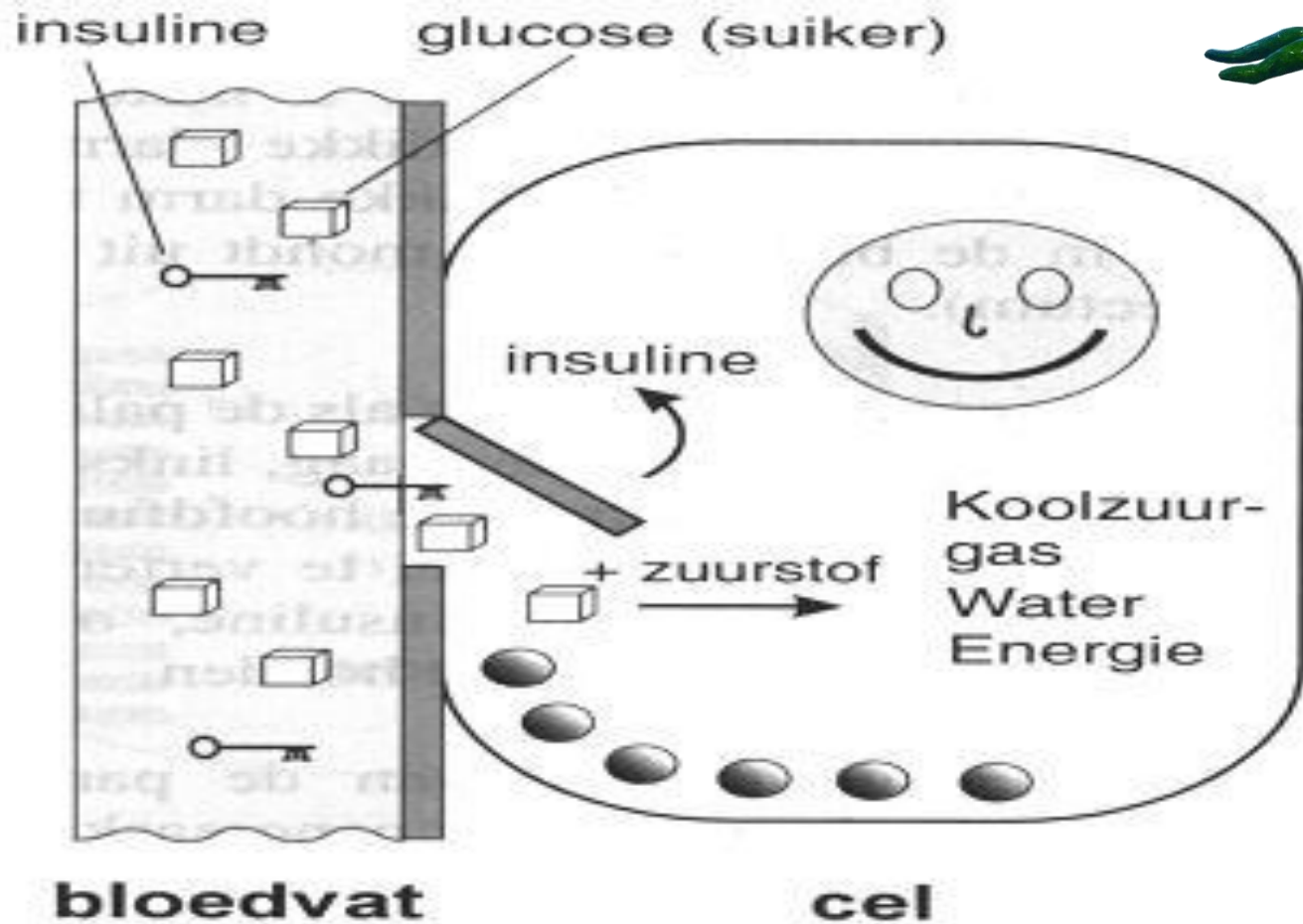
SLAPEN

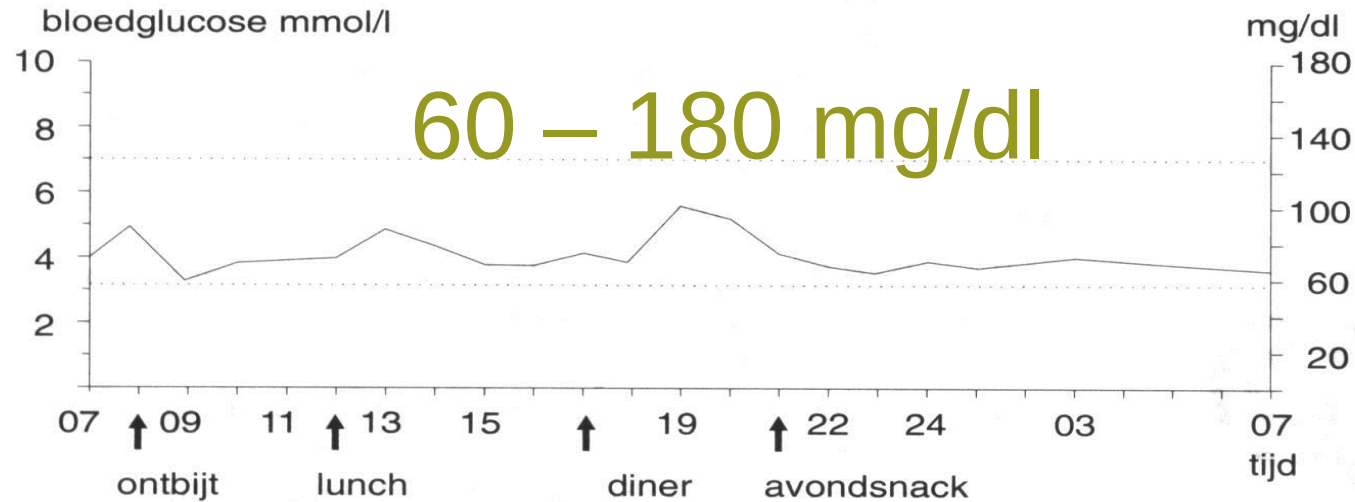
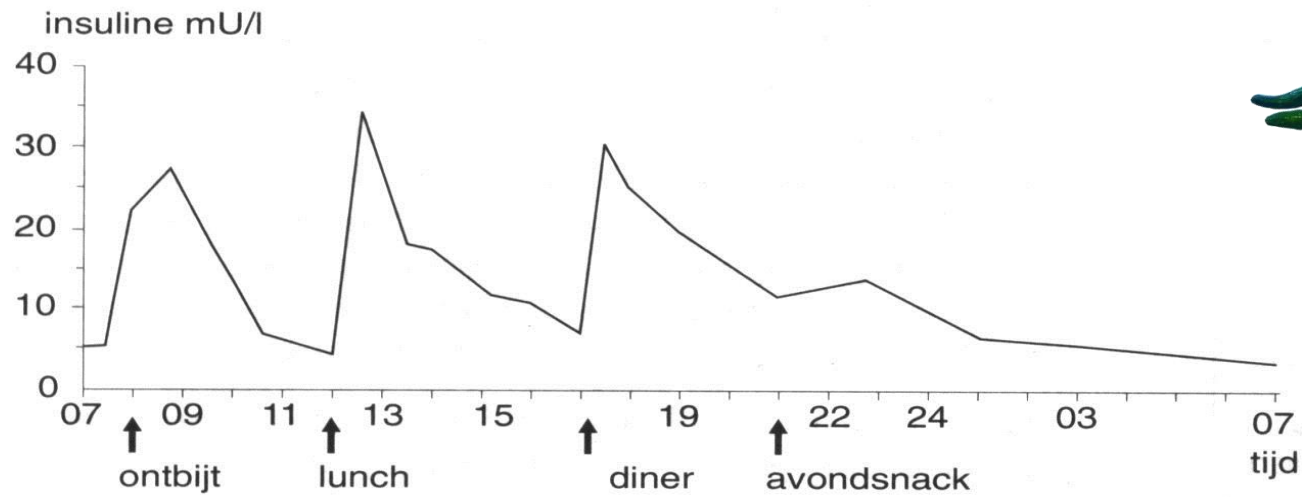

galblaas

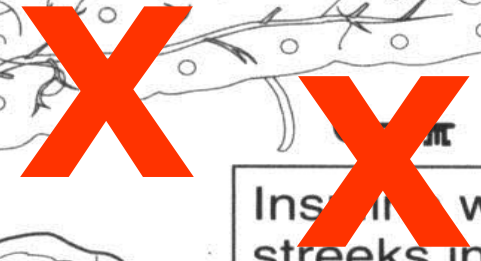
galkanaal

bloedvat

eilandje van Langerhans

Gal en pancreas-enzymen worden uitgescheiden in de darm

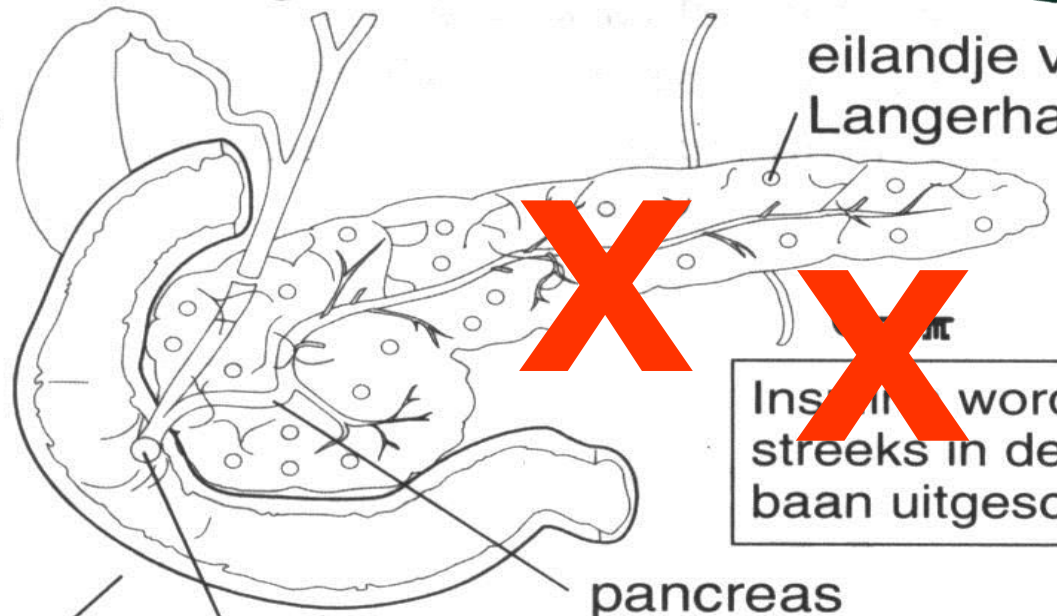
Insuline wordt rechtstreeks in de bloedbaan uitgescheiden

duodenum

pancreas kanaal

gemeenschappelijke opening van beide kanalen

STADIUM

MECHANISME

MERKERS IN HET BLOED

Risico

- normale glycemie
- geen tekens

omgevings-
factoren
onbekend

erfelijke
aanleg

DNA-
onderzoek

virussen ?
voeding ?
toxinen ?

> 15 genen
vooral HLA DQ

Preklinische fase :

- stil ziekteproces
- normale glycemie
- geen tekens

aanval van
immuunsysteem
tegen
insulineproducerende
cellen

antistoffen
tegen de insuline-
producerende
cellen

jaren

vernietiging van
insulineproducerende
cellen

tekort aan insuline

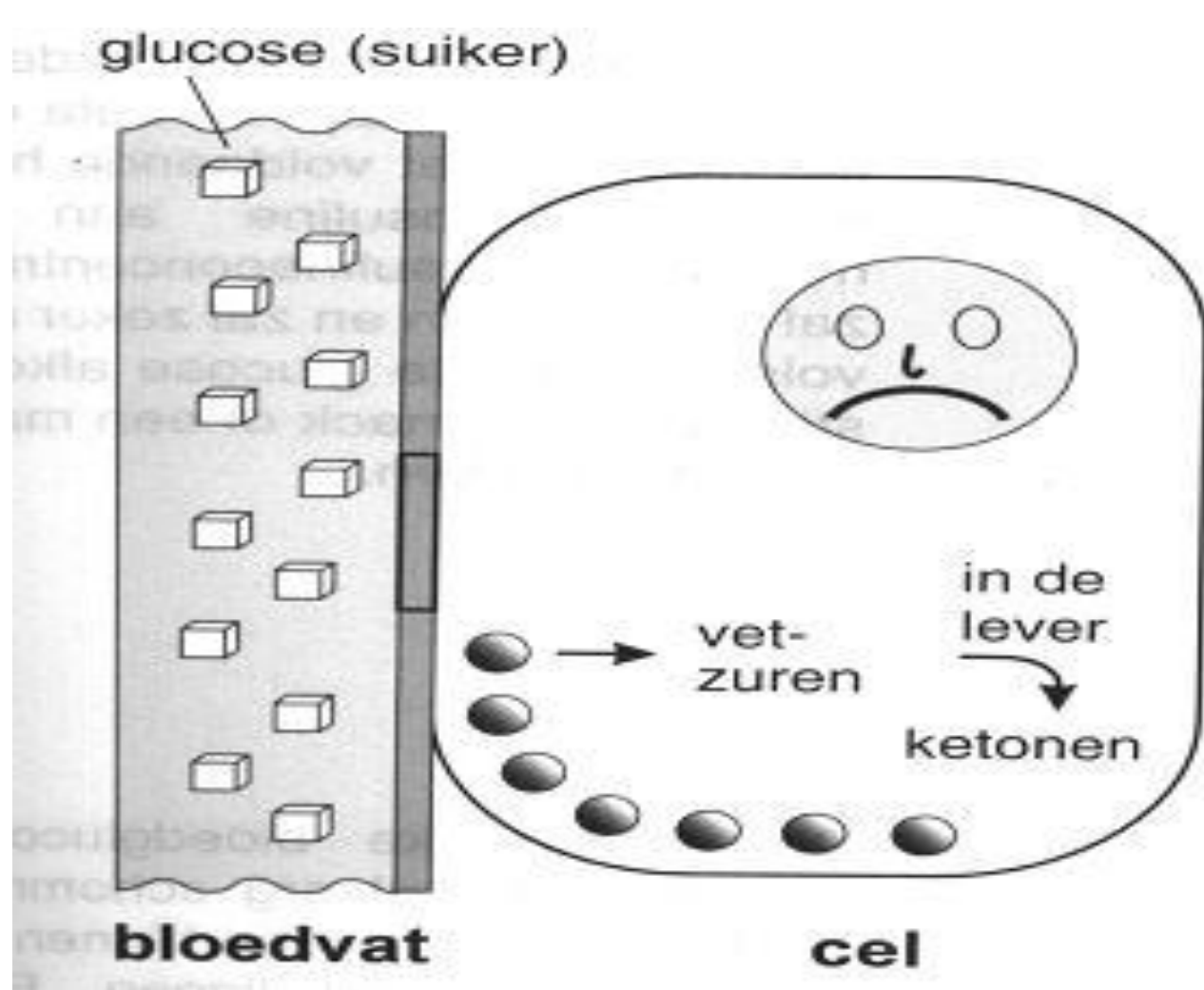
Klinische tekens

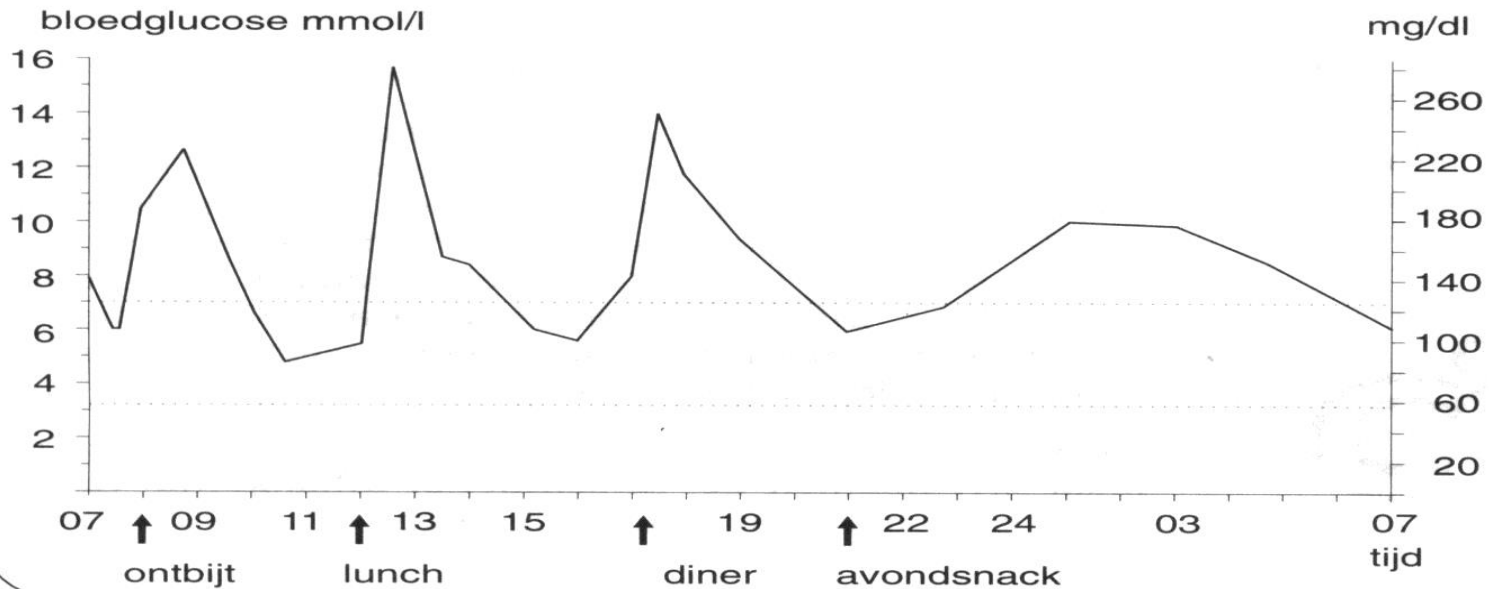
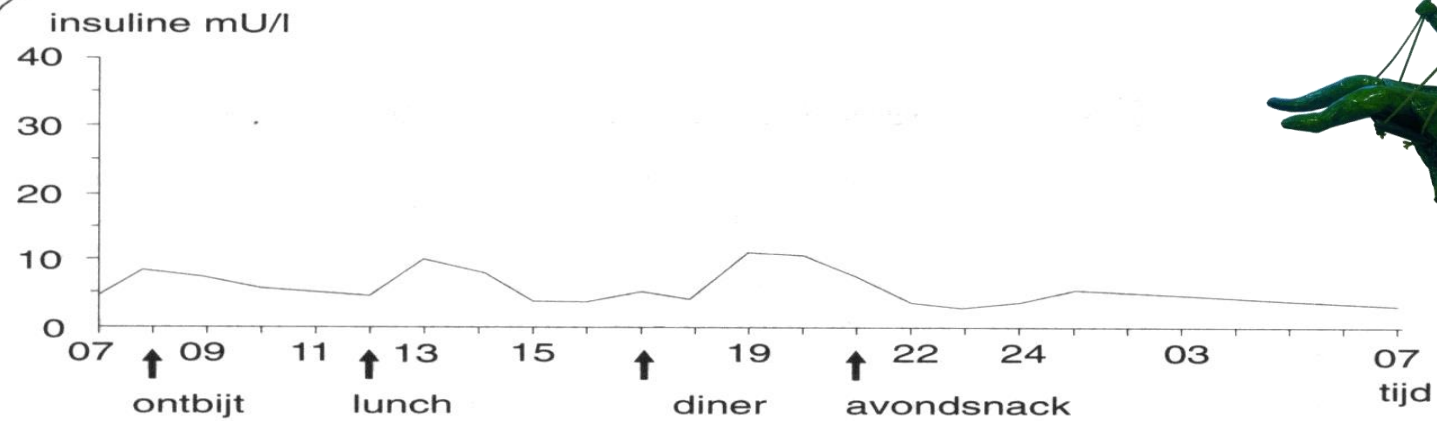
- gestegen glycemie
- gevaar voor chronische
vervalsingen

klinische diabetes

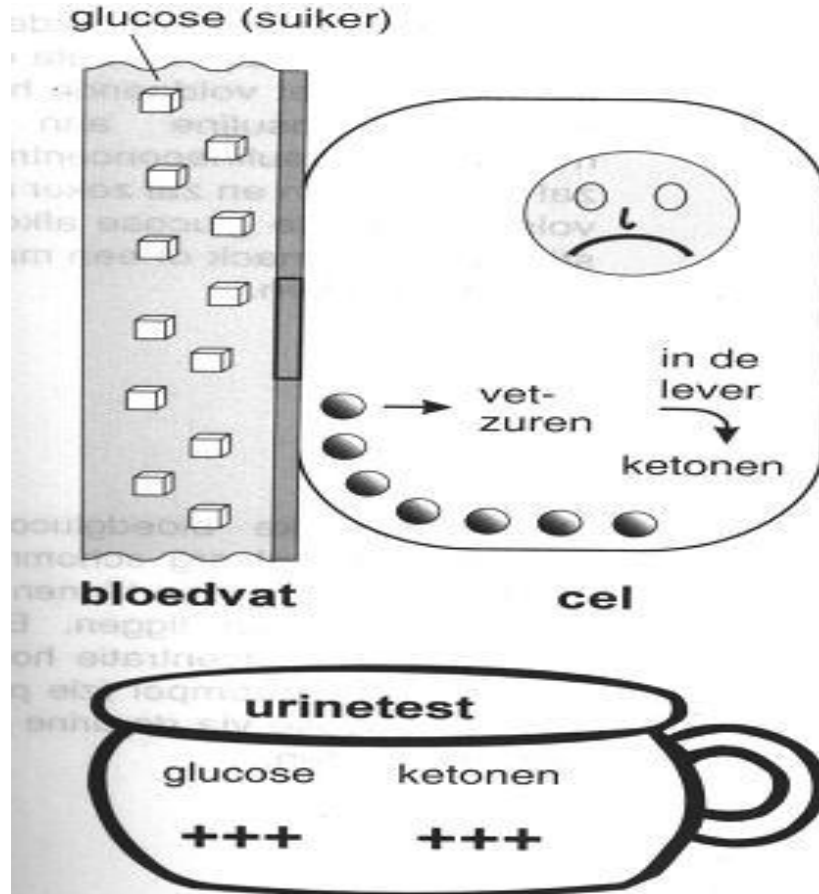
gestegen
glycemie

Diabetes mellitus : verschijnselen

Diabetes mellitus : verschijnselen

Diabetes mellitus : verschijnselen

Herken
diabetes

Ook bij kinderen !

JESSA
ZIEKENHUIS

Herken diabetes, ook bij kinderen!

VEEL PLASSEN VEEL DRINKEN VERMOEDHEID VERMAGEREN

Herkent u deze tekens bij uw kind, raadpleeg dan onmiddellijk uw arts!
Diabetes kan op elke leeftijd voorkomen en vraagt
een dringende behandeling.

world diabetes day
24 November

VLAAMSE
DIABETESCENTRA
VOOR KINDEREN EN
ADOLESCENTEN

www.vdka.be

International
Diabetes
Federation

VDKA

ISPAD

Logo of the International Diabetes Federation (IDF) and the International Society for Pediatric and Adolescent Diabetes (ISPAD).

galblaas

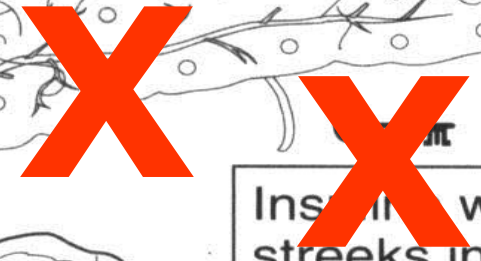
galkanaal

bloedvat

eilandje van Langerhans

Gal en pancreas-
enzymen worden
uitgescheiden in
de darm

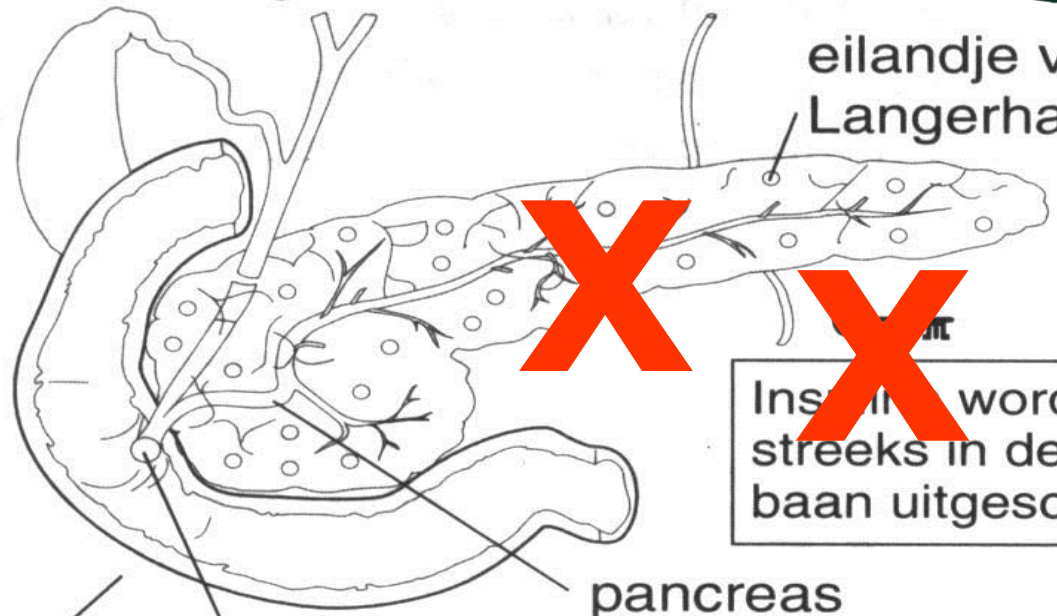
Insuline wordt recht-
streeks in de bloed-
baan uitgescheiden

duodenum

pancreas
kanaal

gemeenschappelijke
opening van beide kanalen

Type 1 diabetes mellitus : behandelning

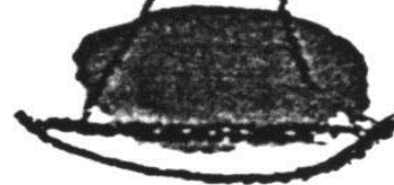

Principe van behandeling
voedingsadvies

glucose

insulineinjecties

insuline

insuline

zelfcontrole en educatie

Behandeling van
type 1 diabetes

voeding

psychologische
ondersteuning

Behandeling van type 1 DM : insuline

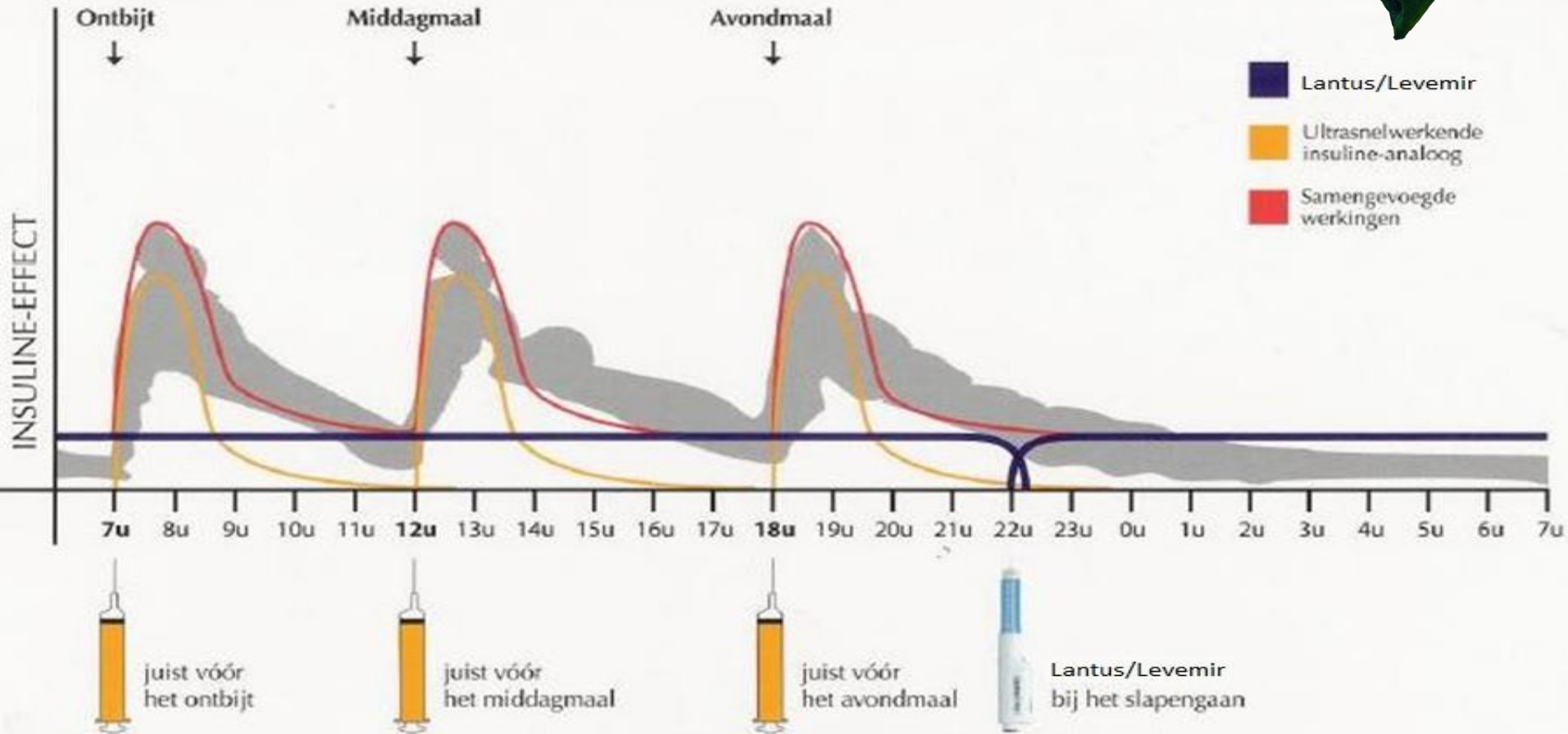
- **Behandeling met insuline injecties**
- **Behandeling met de insuline pomp**

Behandeling van type 1 DM : insuline

Behandeling van type 1 DM : insuline

Behandeling van type 1 DM : insuline

- Behandeling met insuline injecties
- Behandeling met de insuline pomp

Behandeling van type 1 DM : insuline

Behandeling van type 1 DM : insuline

Type 1 diabetes mellitus : behandeling

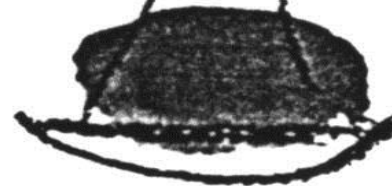
Principe van behandeling

voedingsadvies

insulineinjecties

glucose

insuline

Diabetes mellitus : verwikkelingen

1. Hypoglycemie

Bloedsuiker < 65 mg/dl

2. Hyperglycemie

Bloedsuiker > 180 mg/dl

Hypoglycemie : definitie

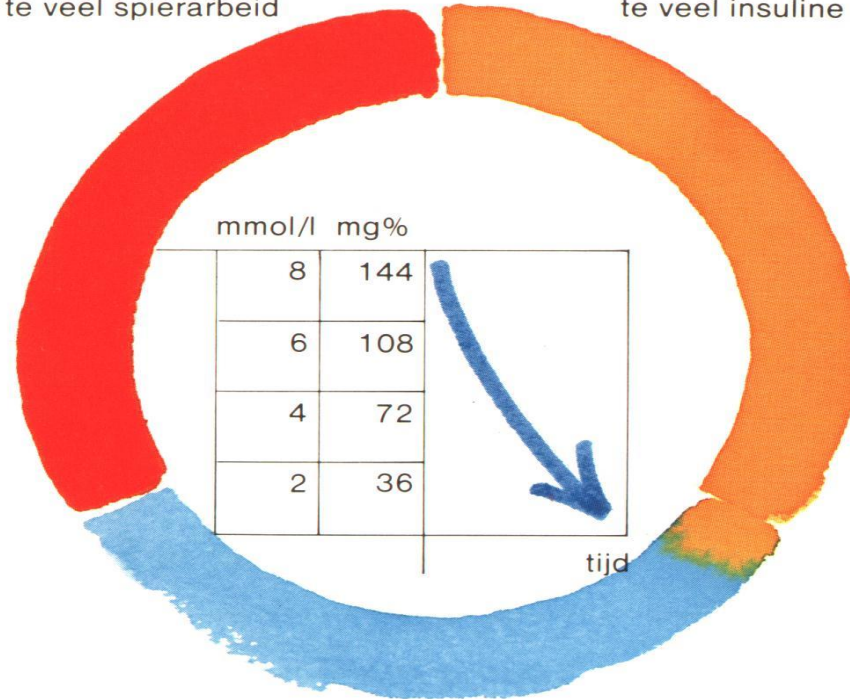
- ✓ Bloedsuiker < 65 (70) mg/dl
 - Lichte hypoglycemie : 55 – 65 mg/dl
 - Matige hypoglycemie : < 55 mg/dl
 - Ernstige hypoglycemie :
bewustzijnsverlies en/of stuipen bij een
bloedsuikerwaarde < 70 mg/dl

Hypoglycemie : oorzaken

te veel spierarbeid

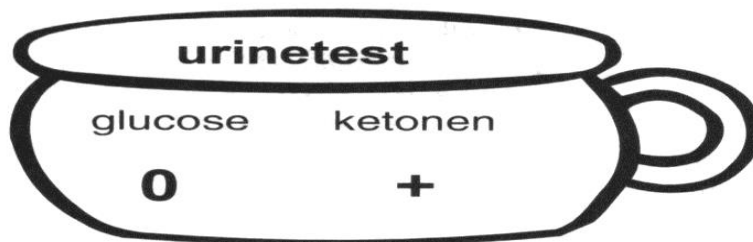
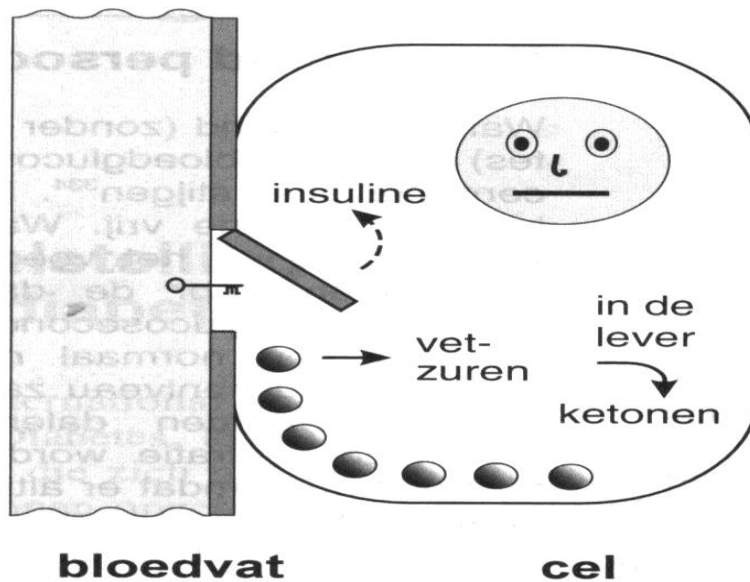
te veel insuline

te weinig koolhydraten

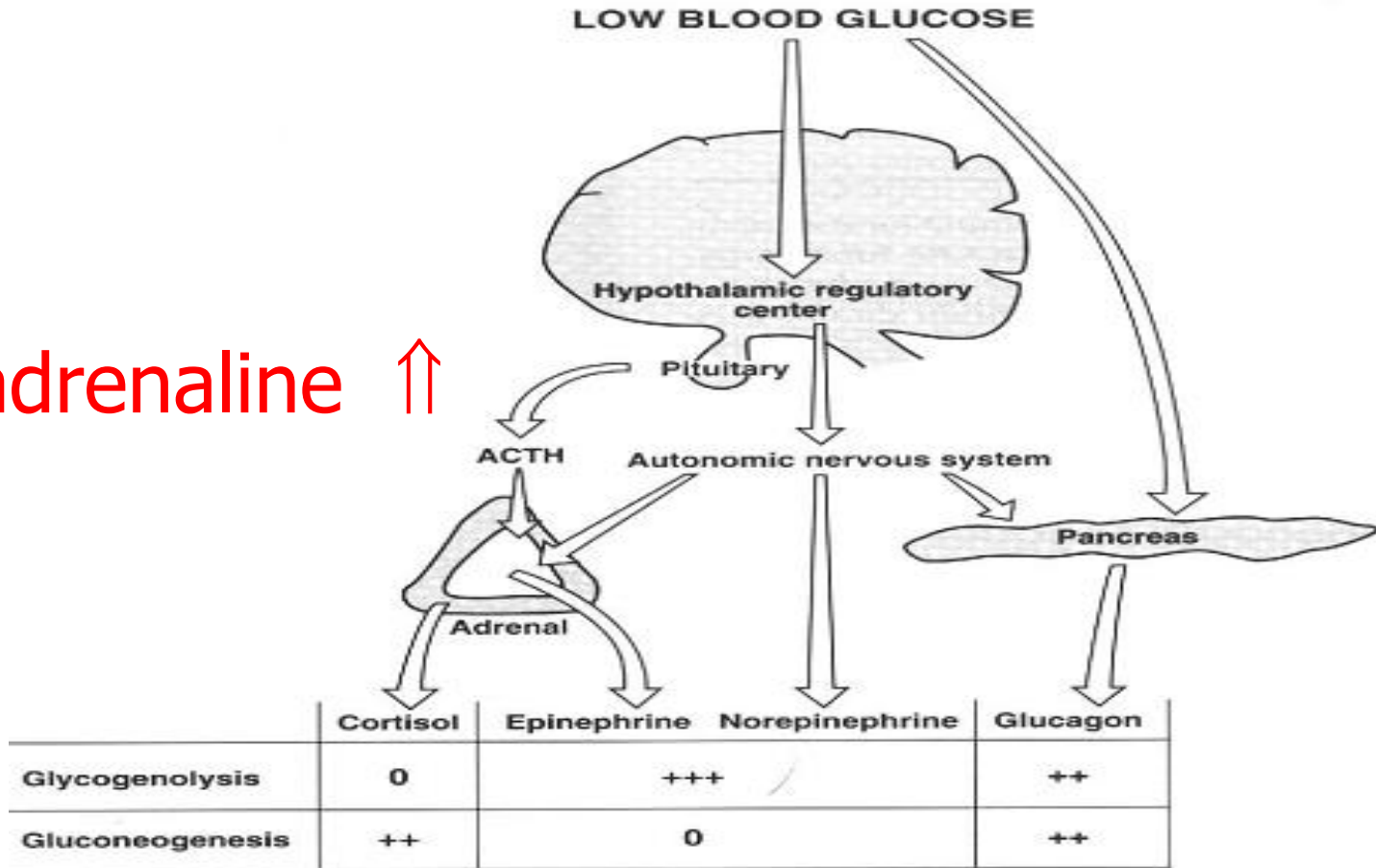

Hypoglycemie

Hypoglycemia : reactions

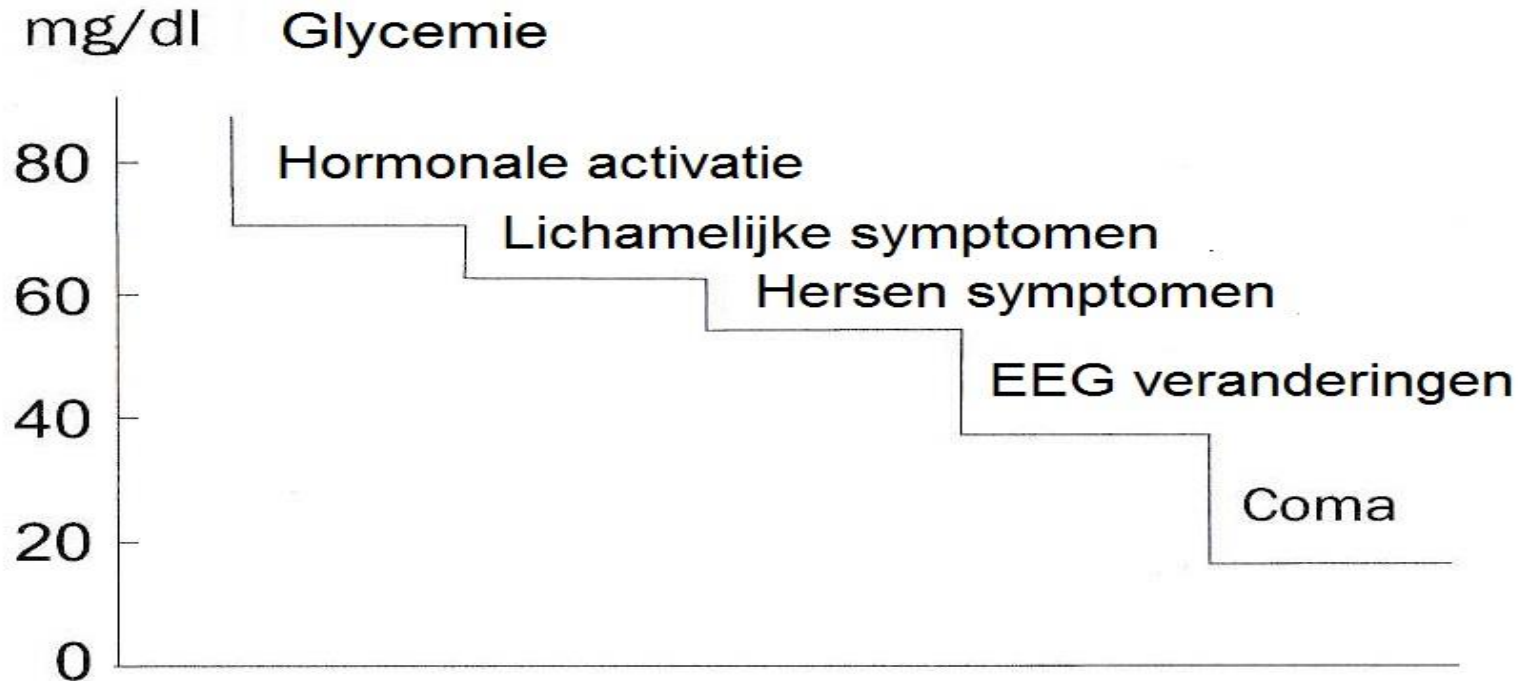
↑↑ adrenaline ↑↑

Hypoglycemie : verschijnselen

- Alarmtekens/waarschuwingstekens :
 - Onrust, angst, bleekzien, beven, zweten, hartkloppingen, moeheid, hongergevoel
- Neurologische symptomen :
 - gedragsveranderingen, hoofdpijn, verwardheid, spraakstoornissen, coma, stuipen
- (Geen symptomen)

Hypoglycemie : verschijnselen

HYP0

Wisselend
humeur

Hoofd-
pijn

Moeheid

Bleekheid

Honger

Zweten

Beven

Slecht
zien

Duizeligheid

PRODUCED BY NOVO NORDISK PHARMA

NovoCare[®]
NOVO NORDISK PHARMA LTD.

Hypoglycemie : verschijnselen

- *Niet* alle tekenen zijn *samen* aanwezig
- Kind *voelt* zelf *niet* altijd hypo aan
- **LEERKRACHT** moet bedacht zijn op hypo !

Hypoglycemie : behandeling

Eerst: snelle suikers innemen
bv. druivensuiker of cola

1 tablet druivensuiker (4 g) per 10 kg lichaamsgewicht doet de glycemie stijgen met 70 mg/dl

Indien de maaltijd meer dan 1/2 uur uitblijft → trage koolhydraten eten bv. koek, halve banaan,...

Ernstige hypoglycemie : behandeling

Komt ZELDEN voor

- Stabiele zijligging
- Bel 112 , kind niet alleen laten
- Neem contact op met de ouders
- Hypo-Fit gel
- insulinepomp: STOPzetten OF koppel af
- Glucagen Hypokit = DE NOODSPUIT

Diabetes mellitus : verwikkelingen

1. Hypoglycemie

Bloedsuiker < 65 mg/dl

2. Hyperglycemie

Bloedsuiker > 180 mg/dl

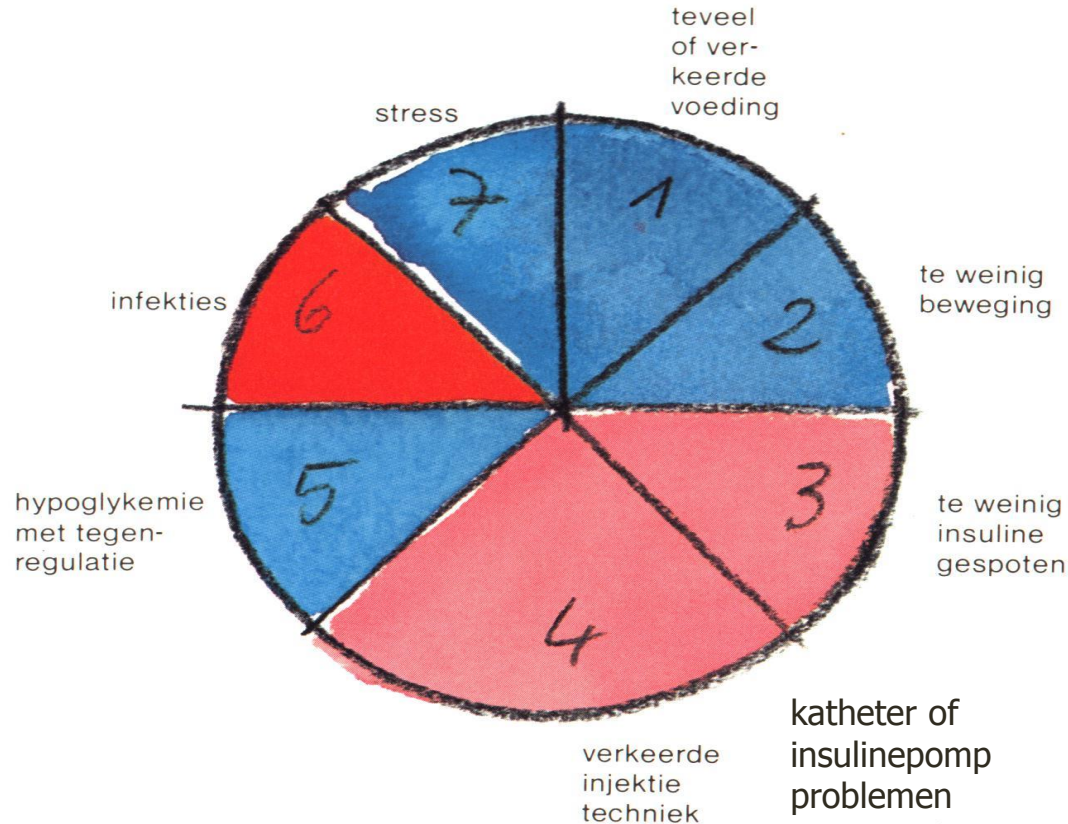
Hyperglycemie : definitie

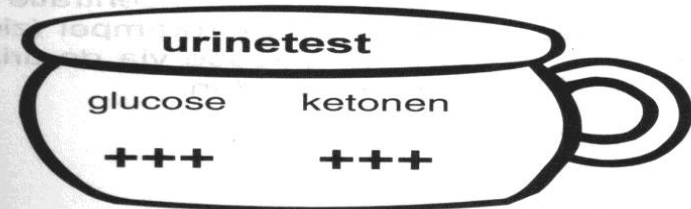
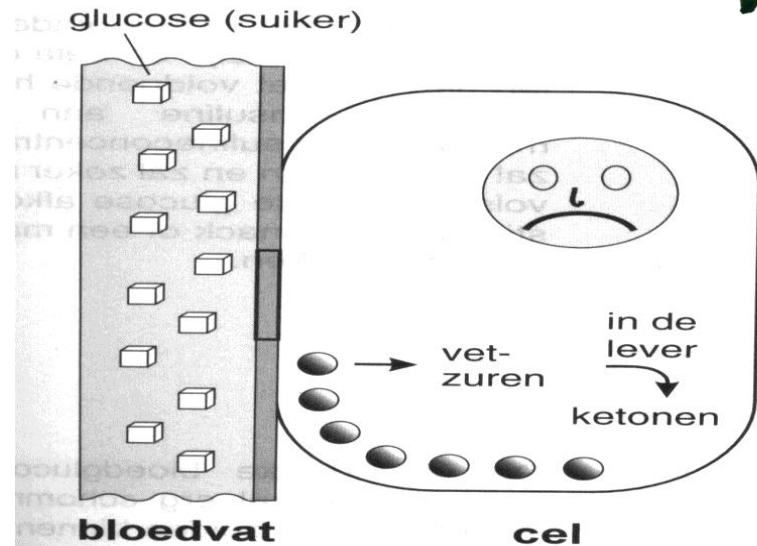
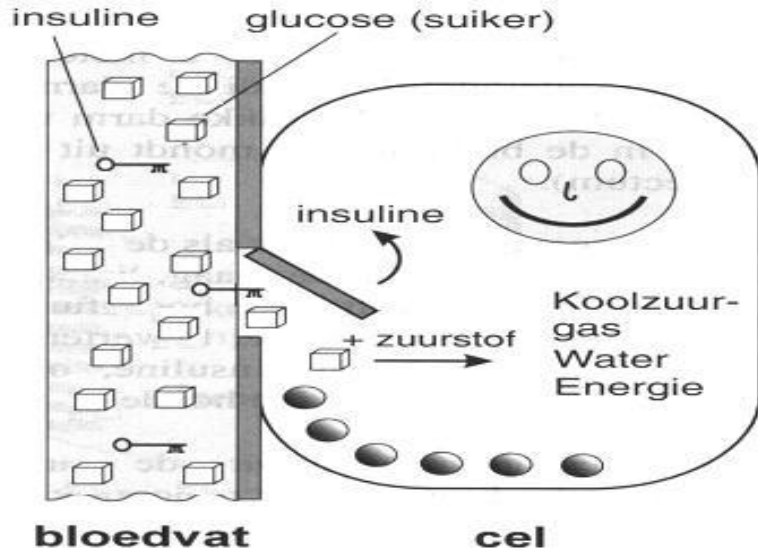
- milde hyperglycemie > 180 mg/dl
- ernstige hyperglycemie > 300 mg/dl of HI

Hyperglycemie : oorzaken

Hyperglycemie : oorzaken

HYPER

Slaperigheid

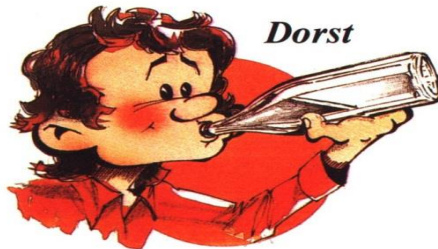

Moeheid

*Droge
tong*

Dorst

*Vaak
plassen*

Hyperglycemie : behandeling

1. Regelmatig glycemie meten en bij aanhoudende hoge waarden >300 mg/dl ouders contacteren, zeker in geval van buikpijn of braken
2. (Ketonen meten)
3. Veel water laten drinken
4. Toestemming geven om vaker te gaan plassen
5. Correctie van hoge bloedsuikerwaarde gebeurt meestal vóór de maaltijden

insuline

zelfcontrole en educatie

Behandeling van
type 1 diabetes

psychologische
ondersteuning

VOEDINGSDRIEHOEK
gezondleven.be

insuline

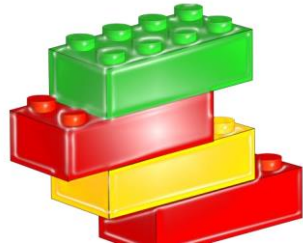
zelfcontrole en educatie

Behandeling van
type 1 diabetes

psychologische
ondersteuning

Voedingsmiddel vs voedingsstof

SUIKERS
Koolhydraten
ZETMEEL

Eiwitten

Vetten

Water

Voedingsvezels

Vitaminen

Mineralen

KOOLHYDRATEN – waarin?

KOOLHYDRATEN...

zijn energiebronnen...

We eten ze best gespreid over de dag. En bij voorkeur uit deze groepen...

**BROOD &
GRANEN**

AARDAPPELEN

GROENTEN

FRUIT

MELK & ZUIVEL

KOOLHYDRATEN...

zijn energiebronnen.

SUIKER

ZOET BELEG

SNOEP & KOEK

SNACKS

AFHAAL MAALTIJDEN

KOOLHYDRATEN – type en voorkomen...

EENVOUDIGE KOOLHYDRATEN

EENVOUDIGE SUIKERS OF MONOSACHARIDEN

GLUCOSE (drivensuiker, dextrose)
in fruit, snoepgoed, stroop, honing ...

FRUCTOSE (vruchtsuiker)
in fruit en fruitsap, groenten, honing ...

GALACTOSE
in melk

TWEEVOUDIGE SUIKERS OF DISACHARIDEN

SUCROSE/SACHAROSE (biet- of rietsuiker)
in kristal- of tafelsuiker

LACTOSE (melksuiker)
in melk en melkproducten

MALTOSE (moutsuiker)
in bier

COMPLEXE KOOLHYDRATEN

MEERVOUDIGE SUIKERS OF POLYSACHARIDEN

ZETMEEL

in brood, aardappelen, rijst, pasta ...
in peulvruchten (bruine en witte bonen ...)

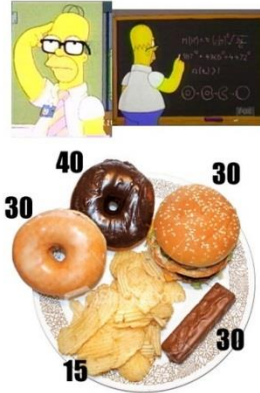

KOOLHYDRATEN - Tellen

How you see a plate of food...

How I see a plate of food..

Wat is mijn bloedglucose?

Meten

Wat ga ik eten ?

Tellen

Wat ga ik na de maaltijd doen?

Sporten?

LEZEN VAN HET ETIKET

VALEURS NUTRITIONNELLES MOYENNES / GEMIDDELDE VOEDINGSWAARDEN	 100g	 3x = 21g	% GDA*
Energie	558 kcal 2335 kJ	117 kcal 490 kJ	6 %
Protéines / Eiwitten	7,5 g	1,6 g	3 %
Glucides / Koolhydraten	55,4 g	11,6 g	4 %
dont sucres / waarvan suikers	50,8 g	10,7 g	12 %
Lipides / Vetten	33,9 g	7,1 g	10 %
dont saturés / waarvan verzadigd vet	21,0 g	4,4 g	22 %
Fibres / Vezels	0,2 g	0 g	< 1 %
Sodium / Natrium	0,2 g	0,02 g	< 1 %

LEZEN VAN HET ETIKET

VALEURS NUTRITIONNELLES MOYENNES / GEMIDDELDE VOEDINGSWAARDEN	100g
Glucides / Koolhydraten	55,4g

3x

= 21g
11,6g

$$\begin{array}{lcl} 100\text{g chocolade} & \rightarrow & 55,4\text{g KH} \\ \div 100 \downarrow & & \downarrow \div 100 \\ 1\text{g chocolade} & \rightarrow & 0,55\text{g KH} \\ \times 21 \downarrow & & \downarrow \times 21 \\ 21\text{g chocolade} & \rightarrow & 11,6\text{g KH} \end{array}$$

Vraagstuk : traktaties

	g KH / 100g	Gewicht 1 portie
Cake	50 g	30 g
Cake met glazuur	75 g	30 g
Zelfgebakken wafel	53 g	65 g
Koekjestaart (petit beure)	37.5 g	60 g
Fruitsla	11 g	125g

Jef is jarig en trakteert op cake. Arthur heeft DM type 1 en zou graag een stukje cake van 38g eten. Hoeveel gram KH bevat dit stukje cake?

- a) 19
- b) 13
- c) 15

**KH-ratio is voor Arthur $1^E/10$ g KH
= 2 eenheden insuline inspuiten**

Vraagstuk: traktaties

Arthur heeft een bloedsuiker van 225 mg/dl voor het eten van de cake, er dient een 0,5 eenheid insuline bijgeteld te worden.

Dit geeft in het totaal 2,5 eenheden insuline

Bloedsuikerwaarde voor een maaltijd of tussendoortje met koolhydraten

< 50 mg/dl:
• Snelle suikers: 3 druivensuikers of 90 ml cola • 10 minuten wachten • Opnieuw meten: ▪ Indien > 65 mg/dl: insuline inspuiten: Basis – 0,5 eenheid ▪ Indien < 65 mg/dl: eerst snelle suikers herhalen • Maaltijd opeten
50 – 65 mg/dl:
• Snelle suikers: 1,5 druivensuikers of 45 ml cola • 10 minuten wachten • Opnieuw meten: ▪ Indien > 65 mg/dl: insuline inspuiten: Basis – 0,5 eenheid ▪ Indien < 65 mg/dl: eerst snelle suikers herhalen • Maaltijd opeten
65 – 150 mg/dl:
• <u>Novorapid</u> inspuiten: Basis • Maaltijd opeten
150 – 250 mg/dl:
• <u>Novorapid</u> inspuiten: Basis + 0,5E • Maaltijd opeten
250 – 350 mg/dl:
• <u>Novorapid</u> inspuiten: Basis + 1E • Maaltijd opeten
>350 mg/dl:
• <u>Novorapid</u> inspuiten: Basis + 1,5E • Maaltijd opeten

Men zal Novorapid bijspuiten indien 2 maal na elkaar (meer dan 2 uren na een maaltijd), de volgende bloedsuikers worden gemeten :

- . bij een bloedsuiker > 300 mg/dl of
- . bij een bloedsuiker > 250 mg/dl + ketonen in de urine

Na 2u opnieuw bloedsuiker meten

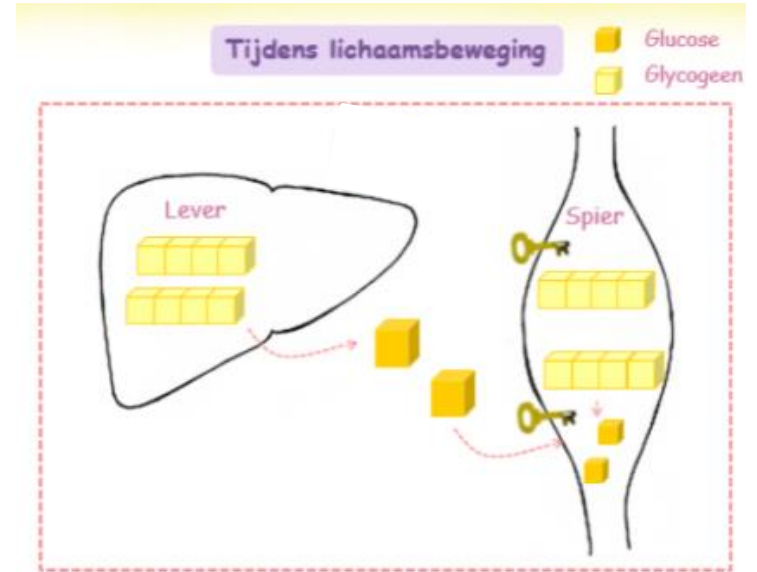
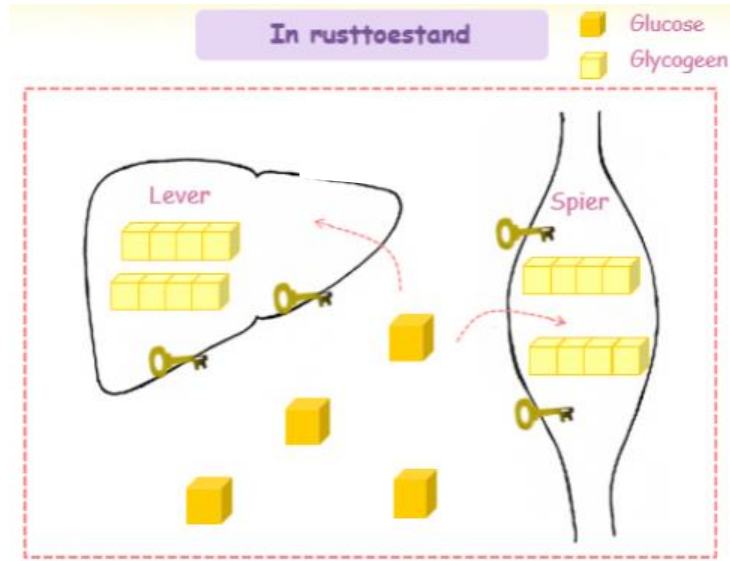
BRAKEN = BELLEN

Menu's

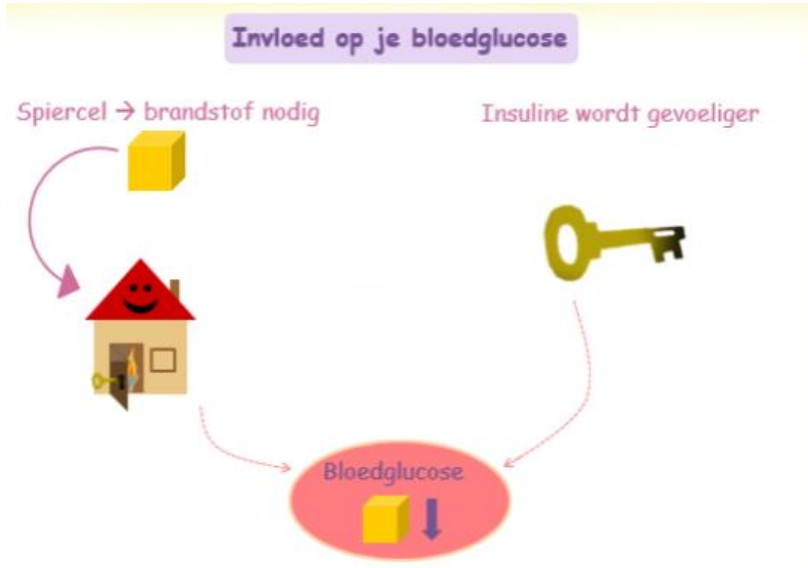
- Graag help ik jullie ook bij het uittellen van een menu op zeeklassen, dit is steeds per 100g product
- Afwegen en omrekenen!

Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
	<u>Soep:</u> / <u>Fishstick</u> (27 g KH / 100g) <u>Appelmoes</u> (19g <u>Kh</u> / 100g) <u>Friet</u> en (34g KH / 100g) <u>Soezen</u> (23g KH / 100g)	<u>Soep:</u> / <u>Rundshamburger:</u> / <u>Boontjes:</u> / <u>Couscous</u> (23g KH / 100g) <u>Tomatensaus</u> (8g KH / 100g) <u>Saladebar:</u> / <u>Chocomousse</u> (26g KH / 100)	<u>Broodjes</u> (56g KH/ 100g) <u>Ham of kaas</u> <u>Appel</u> (11g KH / 100g)	<u>Chipolata</u> <u>Wortelen</u> (7g KH / 100g) <u>Gebakken aardappelen</u> (22 g KH / 100g) <u>Bruine saus:</u> / <u>Saladbar:</u> /

Diabetes vs sport

Diabetes vs sport

Bij extra inspanning → minder insuline nodig, maar wel voldoende!

Bij onvoldoende insuline
→ Geen glucose naar de cellen
→ Extra glucose wordt vrijgemaakt
→ Bloedglucose stijgt

Richtlijnen bij sport!

Boven 350 mg/dl +
ketonen = NIET sporten!

Binnen 2u na de maaltijd
insuline verminderen

Indien later dan 2u na
de maaltijd extra KH
eten

Duur van de inspanning	Bloedsuikerwaarde voor aanvang	Extra koolhydraten
30 minuten	Onder 90 mg/dl	10-15g KH (= 1 boterham met hartig beleg of 2 petit beurre koekjes)
	Boven 90 mg/dl	Geen
30-60 minuten	Onder 90 mg/dl	30-45 g (= 2 boterhammen met hartig beleg of 4 petit beurre koekjes)
	Tussen 90-180 mg/dl	15 g (= 1 boterham met hartig beleg of 2 petit beurre koekjes)
	Tussen 180-290 mg/dl	Geen
1 uur of langer	Onder 90 mg/dl	45 g KH per uur (= 3 boterhammen met hartig beleg of 6 petit beurre koekjes per uur)
	Tussen 90-180 mg/dl	30-45 g KH per uur (= 2 boterhammen met hartig beleg of 4 petit beurre koekjes per uur)
	Tussen 180-290 mg/dl	15 g KH per uur (= 1 boterham met hartig beleg of 2 petit beurre koekjes per uur)

insuline

zelfcontrole & educatie

Behandeling van
type 1 diabetes

voeding

psychologische
ondersteuning

insuline

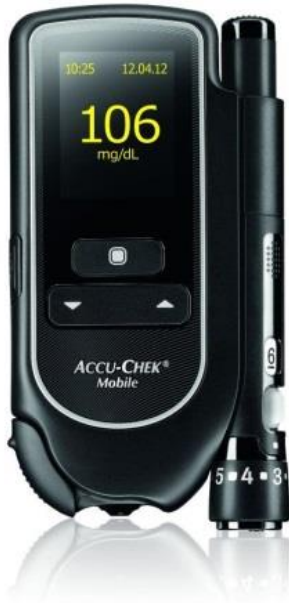
Behandeling van
type 1 diabetes

voeding

psychologische
ondersteuning

Bloedsuikermeting: vingerprik

Bloedsuikermeting: vingerprik

Aandachtspunten:

- Handen wassen én afdrogen
- Duim en wijsvinger niet gebruiken
- Prikken in bovenste kootje van de vinger, aan de buitenzijde
- Stuwen vanaf de handpalm, niet drukken op de vingertop

Bloedsuikermeting: vingerprik

1. Afdekkapje
openen

2. Bloed prikken

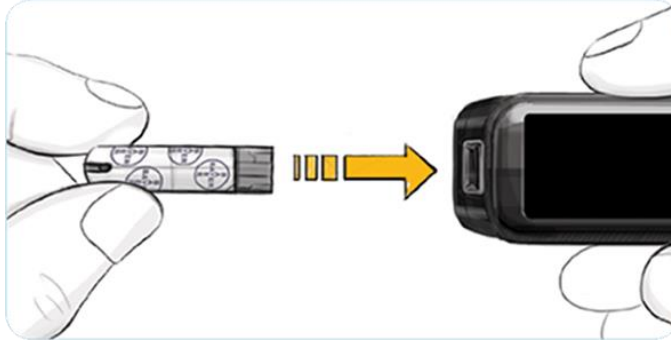

3. Bloed aanbrengen

4. Resultaat aflezen
en afdekkapje sluiten

Bloedsuikermeting: vingerprik

Sensoren

- Verschillende systemen afhankelijk of het kind een insulinepomp draagt of insulinepennen gebruikt
- Medtronic

- Freestyle libre

Dexcom G5

Sensoren

	Guardian 2 of 3 link	Freestyle libre	Dexcom G5
Ontvanger	Insulinepomp	Reader/smartphone	Smartphone
Vingerprik	2x/dag kalibratie (thuis Bij hypo, twijfel	Bij hypo, twijfel	2x/dag kalibratie (thuis) Bij hypo, twijfel
Alarmen	Ja	Neen	Ja
Waarde aflezen	Elke 5 min, automatisch, op het scherm van de insulinepomp	Handmatig scannen	Elke 5 min, automatisch op het scherm van de smartphone
Waterdicht	Ja	Ja	Ja
Vervangen	Elke 6-7 dagen	Elke 14 dagen	Elke 7 dagen

Sensoren

- Sensoren worden soms extra afgeplakt om te beschermen tegen los komen
- Indien sensor loskomt, zender niet weg gooien.
- Vingerprik meest juiste waarde. Dus bij twijfel verder gaan op deze waarde.

Insulinepomp versus insulinepen

Behandeling

- Insulinepomp

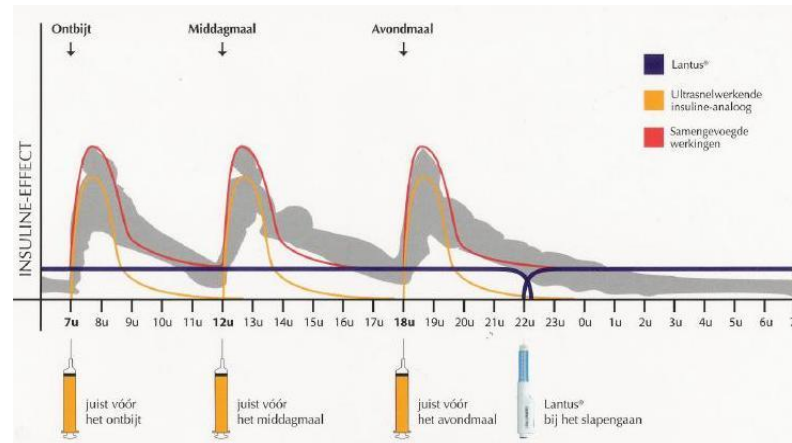

- Insulinepen

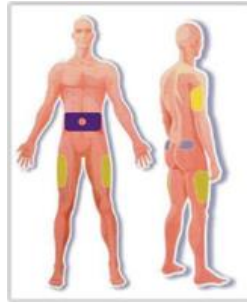
Insulinepen

- Meerdere injecties per dag
- Traagwerkendene insuline 1x/dag op hetzelfde tijdstip
- Snelwerkend: meerdere injecties /dag (bij iedere maaltijd met koolhydraten + eventueel tussendoor bij te hoge waarden)

Insulinepen

- Patiënt moet zelf uitrekenen: hoeveel insuline voor mijn eten (regel van 3) + hoeveel insuline meer of minder afhankelijk van de glycemie
- Altijd insulinepen(nen) meenemen
- Afwisseling van injectieplaats

Insulinepen

Insulinepen

1. Naald op
de
insulinepen
schroeven

3. De
gewenste
insulinedosi
s instellen

2. pen
loodrecht
houden + 2
eenheden
weg spuiten

4. De
insuline
injecteren +
naald nog
10 sec. in

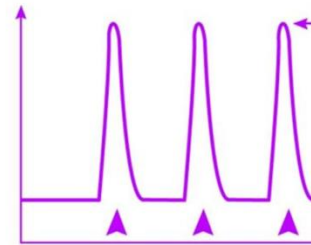
Insulinepomp

- Continue toediening van snelwerkende insuline
- Moet continue aangekoppeld blijven (afkoppelen mag maximum 1uur bijvoorbeeld bij contact sporten. De pomp is volledig waterdicht, zwemmen is toegelaten)

Insulinepomp

- Bij iedere maaltijd via de pomp, insuline toedienen = bolus geven
- Bolus geven wordt gedaan via programma in de pomp, die uitrekent hoeveel insuline voor de maaltijd en eventueel meer of minder afhankelijk van de suikerwaarden (=boluswizard)

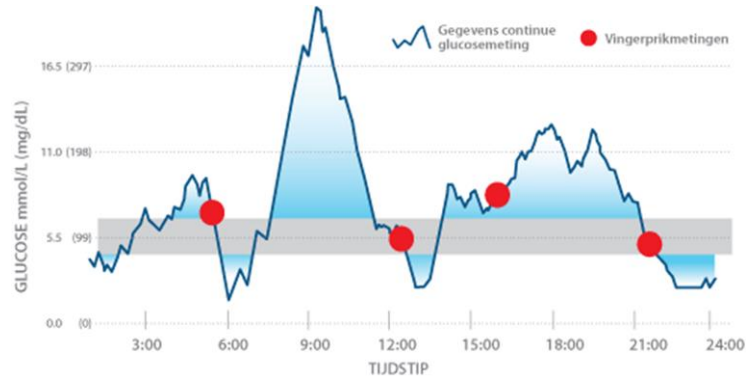
Insulinepomp in combinatie met sensor

- De sensor stuurt om de 5 minuten een glucosewaarde door naar de pomp.
- Op elk moment kan je daar de waarde aflezen (getal en grafiek).
- Langs de bloedsuiker kan ook een (of meerdere) pijl(en) staan die weergeeft of de bloedsuiker aan het stijgen of aan het dalen is.

Insulinepomp in combinatie met sensor

- Een vingerprik (glycemie controle) dient enkel te gebeuren om de sensor te ijken of bij problemen (te lage waarden, twijfel of zich niet goed voelen)

Toedienen GlucagenHypokit®

Toedienen GlucagenHypokit®

Toedienen GlucagenHypokit®

Toedienen GlucagenHypokit®

Toedienen GlucagenHypokit®

insuline

zelfcontrole en educatie

Behandeling van
type 1 diabetes

voeding

psychologische
ondersteuning

insuline

zelfcontrole en educatie

Behandeling van
type 1 diabetes

voeding

Diabetes op school

A photograph showing a teacher, a woman with short dark hair wearing a black and white striped shirt, leaning over a table to help three students. On the left, a girl with blonde hair in pigtails, wearing a red long-sleeved shirt, is looking down at the table. In the center, a girl with dark hair, wearing a grey patterned shirt, is holding a small object and looking at it. On the right, a boy with short dark hair, wearing a dark shirt, is looking towards the center. The table is covered with papers and materials. The background is decorated with red and yellow triangular flags.

Kelly Faust - psychologe
Kinderdiabetesteam
Jessa Ziekenhuis-Hasselt

School & diabetes

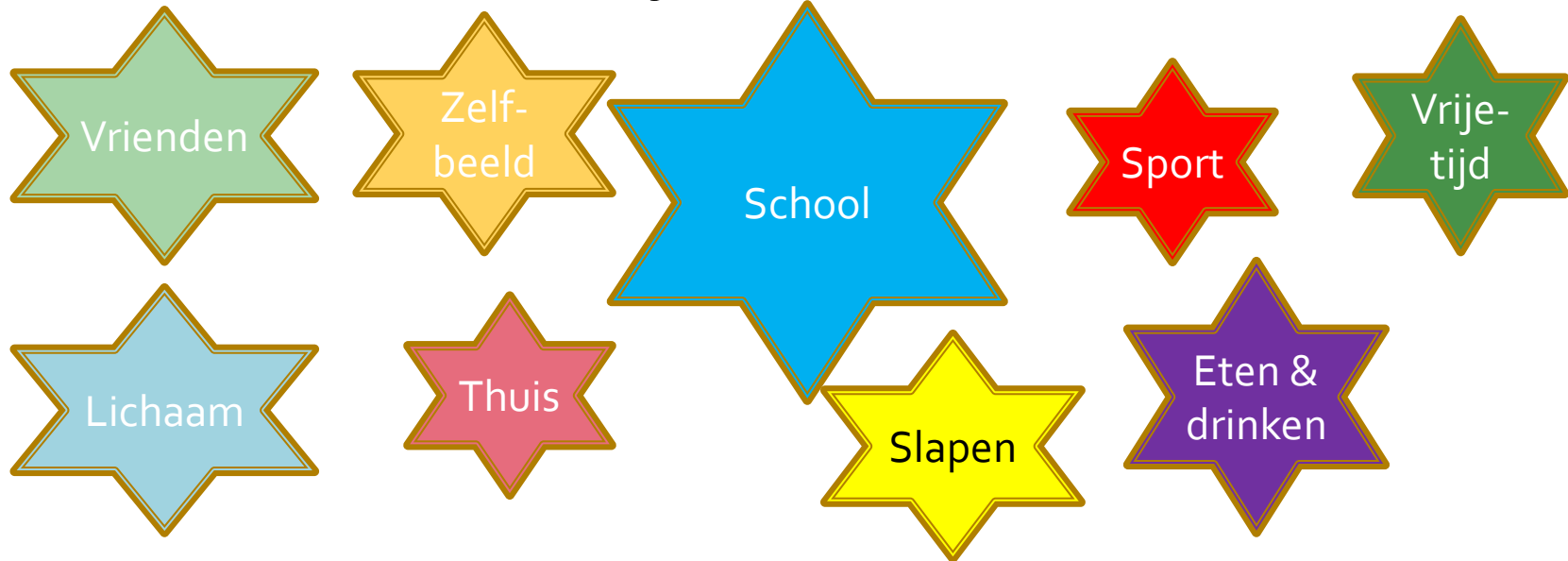
- Diabetes kent geen schoolvakantie
- Elke dag stapt diabetes mee binnen in de school en in de klas
- Ouders zijn niet aanwezig - schoolpersoneel neemt de rol van de ouders over

Diabetes in je leven..

- Diabetes treft het kind/jongere op alle domeinen van zijn/haar leven

Met je diabetes naar school..

Praktische hindernissen

- Tijd en ruimte om bloedsuikerwaarde te controleren, te spuiten
- Aangepaste voedingsmomenten
- Alertheid voor hypo/hyperglycemie
- Steeds bereikbaar zijn

Met je diabetes naar school..

Emotionele aspecten:

- Angst voor hypo
- Angst voor opmerkingen
- Willen geen uitzonderingspositie, zijn zoals alle andere kinderen/jongeren
- Schaamtegevoelens

Schoolse taken..

Neurocognitief en schools functioneren

Neurocognitieve uitval is meestal mild maar kan toch invloed hebben op verdere leer- en vaardighedenontwikkeling

ISPAD-GUIDELINES 2018:
Psychological care of children and adolescents with type-1 diabetes

Impact voor het kind

Neurocognitief en schools functioneren

- Risicofactoren:
 - - jonge leeftijd aanvang diabetes (< 5 jaar)
 - - frequente ernstige hypoglycemie
 - - chronische hyperglycemie
- Probleemdomeinen:
 - -informatieverwerking (aandacht, geheugen en leersnelheid)
 - -executieve functies (plannen, organiseren, probleem oplossen en mentale flexibiliteit)

ISPAD-GUIDELINES 2018:
Psychological care of children and adolescents with type-1 diabetes

Mijn kind met diabetes naar school..

- Angst voor loslaten van de diabeteszorg
- Angst voor hypoglycemie
- Zorgen omtrent eetmomenten op school
- Steeds bereikbaar zijn
- Vragen omtrent schools functioneren
- Vertrouwen op de deskundigheid van de school

Een kind met diabetes in de klas..

- School/leerkracht vaak niet gekend met ziektebeeld
- Onzekerheid om medische handelingen te stellen
- Angst voor hypoglycemie
- Nood aan richtlijnen :
www.kids.idf.org

Diabetes & Jongeren

- Goede diabetesregeling voor goede schoolse prestatie
- Moeilijkheden om diabetes onder controle te houden
- Emotioneel moeilijke periode
- School: signaalfunctie

Mijn school/sportclub helpt mee..

- **WebTalk-vragenlijst (2007, 8 landen)**
- Tevredenheid omtrent schoolsupport
 - 49 % jongeren tevreden omtrent schoolsupport
 - Jongeren doen meer beroep op vrienden
 - Ouders met jonge kinderen steunen op leerkrachten
- Domeinen waar verbetering nodig is:
 - Meerderheid van ouders (73%) en jongeren (58%) ziet noodzaak voor meer algemene kennis omtrent diabetes bij leerkrachten
 - Grootste vraag naar kennis omtrent spoedsituaties (75% ouders, 68% jongeren)

(Diabetesvoice, okt 2008, vol. 53)

Wat kan de school/sportclub doen?

“ School plays an important role in prioritising safety, and protecting rights of children with diabetes”

Diabetes Voice vol. 61, issue 2 june 2016

Wat kan de school/sportclub doen?

- Herken dat sommige lln. geen info willen geven omtrent hun diabetes naar andere lln of schoolpersoneel
- Promoot en moedig onafhankelijkheid en zelfzorg aan
- Respecteer het recht op privacy en vertrouwelijkheid
- Communiceer bezorgdheden met een schoolvpk, de ouders of eventueel het betrokken ziekenhuis

Communicatie naar andere leerlingen

- Kleuterklas: Wippi Wiebelbeen, sleuteltjes
- Lagere school:
 - Macy & Hippo (www.hippoandfriends.be)
 - Maartje de suikerheldin,
 - "Diabetes, heb ik dat"?
 - Spreekbeurt
- Middelbare school: respect voor de mening van de jongere, meestal beperkte groep vrienden die het (mogen) weten

diabetes **liga**

www.diabetes.be

**AFDELING
MIDDEN-LIMBURG**

**Dank u voor uw
aandacht
diabetes@school
2019**

JESSA
ZIEKENHUIS

Contact: Diabetes.Kind@jessazh.be